

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravnništvo  
»Zarje«  
v Ljubljani,  
Dalmatinova ulica številka 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

Proletarci vseh dežel,  
združite se!

# ZARJA

## Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno. Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

— Oglasi po dogovoru. —

V Ljubljani, v soboto 13. januarja 1923.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

### Jugoslavija in Francija.

Nahajamo se neposredno pred francosko akcijo proti Nemčiji. Francija in Belgija bosta zasedli del Porenja ter s tem zasekali Nemčiji težko gospodarsko rano in pa tudi nacionalno bo ta korak Francije občutno zadel nacionalni čut Nemcev. Oba udarca sta silno nevarna; prvi ogroža narodno gospodarstvo, drugi pa zbuja čut masovnosti, ki ni proti narodu kakor so Nemci prav nobena primerna igrača. Nastop Francije — je torej skrajno negospodarski in nepremišljen. Kakor je pa videti iz zamenjanih političnih not, stoji za to akcijo tudi mala antanta, katero je Francija prisilila s tem, da ji daje olajšave glede vojnih dolgov, ki jih imajo pri Franciji. Nedvomno računata Francija, da nje korak ne ostane brez posledic, ker groze stavke delavstva, Rusija grozi z ibernacijo Francozov, vrhutega pa utegne nastati v Nemčiji odpor, ki bo popolnoma onemogočil antanti nadaljnjo eksploatacijo Nemčije, kar tudi ne bodo mirno gledali angleški in ameriški kapitalisti.

Očividno podpira akcijo Francije tudi mala antanta, kljub temu, da nima prav nobenega drugega interesa na zadevi, kakor da ima plačati Franciji ogromne dolgove.

Povsem jasno pa je, da bo v slučaju, če nastanejo komplikacije na zahodu, pričelo vreti tudi na vzhodu in v srednji Evropi. In tedaj bo zopet diktirala Francija in

poslala malo antanto v ogenj za Francijo.

V Belgradu slutijo to. Zaradi tega prišepetavajo, da se skliče razpuščena narodna skupščina ter da se sestavi nova vlada, ki bo sestavljena iz raznih strank in bi pri tem kazali radikalec svojo koncilijantnost v vprašanju sporazuma med plemeni v državi.

Po našem mnenju te vesti niso zgolj volilni manevar, marveč dobro preračunana taktika, ki naj omogoči in podpira francosko imperialistično politiko.

Vsakemu laiku v politiki je jasno, da balkanske države nimajo ne gospodarsko ne politično prav nobene politične potrebe, ne interesa, da podpirajo sterilno Francijo, ki se lahko vsa njena veličina sesuje v trenutku. Nasprotno pa balkanske države, če bi se spuščale v novo vojno, zanetijo nov požar, ki se ne bo končal s porazom Francije ali male antante, marveč bo otvoril novo krvavo vojno za Balkan in za rešitev večnega orientskega vprašanja.

Kapitalizem se danes igra z usodo človeštva, oholost kapitalizma je postala tako ogromna, da utegne v doglednem času upustošiti svet še huje, kakor ga je upustošila zadnja svetovna vojna.

Grozoviti so načrti kapitalizma, enako grozovit bo njegov padeč, ako se ne izpametuje!

### Pred volitvami v narodno skupščino.

Rok za reklamacije je minil že danes teden. Kdor ni reklamiral svoje volilne pravice, če so ga sestavljale volilnih imenikov slučajno izpustili ali pa nasprotniki izreklamirali, ta dne 18. marca ne bo volil, pa je amen.

Volino gibanje se še ni popolnoma razvilo, ker stranke še vedno čakajo na politične konstelacije, eventualno tudi na skupne nastope, kar nam dokazuje, da imamo že preveč stranic v Sloveniji in sedaj je prišel še dr. Šušteršič, ki že par tednov dela prav usiljivo reklamo za svojo kandidacijo.

Svoje mnenje o Šušteršičevi kandidaturi smo že zadnje povedali. Dr. Šušteršič bo kandidiral, in sicer sedaj pod zaščito radikalec, katerim bo pa ostal zvest le toliko časa, dokler bodo v Srbiji vladali radikalec, s katerimi je po oblastnosti in neobzirnosti popolnoma soroden. To, kar je Pašič za Srbijo, bil v miniaturi Šušteršič za Slovenijo v drugih razmerah: absolutist, neobziren diktator in buržoazni kapitalistično dušo.

Vse druga stranke čakajo. No-

bena, razen SLS, še ni povedala, kako nastopi pri bodočih volitvah, da si je nedvomno, da bodo razne stranke tudi pri teh volitvah skušale zadati odločen udarec režimu s tem, da bodo kooperirale.

Tudi tendenca delavskih strank gre za tem, da se delavske socialistične organizacije zedinijo za skupen nastop pri bodočih volitvah.

Od nove narodne skupščine ne pričakujemo nič. Nova narodna skupščina bo v temelju še bolj reakcionarna, kakor je bila razpuščena, toda prav nikakršnega razloga ni, da bi se delavstvo odreklo pravi kontrole v narodni skupščini. Tej pravici se proletarijat ne bo odrekel in ker ima ves socialistični proletarijat ene in iste interese, je skupen nastop mogoč.

Zavedamo se, kakšno nalogo imajo socialistični zastopniki v parlamentu, zavedamo se pa tudi, da je naloga razredno zavednega socialističnega volilstva, da da viden znak svoji politični moči s tem, da nastopi pri bodočih volitvah skupno.

Ali bo to mogoče ali ne, mora pa biti kmalu jasno.

### Kaj je z ljubljanskim občinskim svetom.

Do danes občinski svet še ni bil sklican, da si je že minulo precej časa od volitev. Vložen je bil ugovor, ki pa ni potreboval niti pet minut študija, da poročevalec uvidi, da je neutemeljen. Ugovor je naiven in smešno vlogo bi igral vsak, kdor bi ga le upošteval.

Pri razpustu prejšnjega občinskega sveta je vlada čakala pol leta, preden je razpisala in izvedla nove volitve, sedaj, ko so volitve že davno končane, pa zopet zavlačuje skli-

canje novega občinskega sveta, tako da bo Ljubljana eno leto brez občinskega sveta.

Gospoda, povejte, kaj ovira sklicanje občinskega sveta? Ali so morda zakoniti zadržki, ali so tehnični, ali je akt tako težak, da ga po mesec dni transportirajo iz ene pisarne v drugo? Kaj je torej vzrok? Pravite, da smo v demokratični državi, pa zavlačujete sklicanje občinskega sveta; pravite, da mora vsak državljan vestno in točno

### Zveza delovnega ljudstva sklicuje

## protestni shod

v nedeljo 14. jan. 1923. ob poldesetih dop.  
v veliko dvorano „Uniona“ z edino točko  
dnevnega reda:

**Protest proti zavlačevanju sestave občinskega sveta ljubljanskega.**

izponjevat svoje dolžnosti, pa kljub temu ovirate, da bi izvoljeni občinski svet prevzel posle ljubljanske občine.

Nobenega zakonitega razloga, nobene tehnične ovire nimate, toda občinskega sveta ne skličete; odkrate mu najbolj demokratično pravico izvrševanje javnega mandata ter preprečujete s tem delo v občini. Kaj pomeni občina brez občinskega

sveta, kaj pomeni za občino, če se celo leto ne stori nobenega koraka v prid komunalne politike, to ve vsak, ki pozna naloge ljubljanske občine.

Zdi se nam, da je že prav zadnji čas, da se v tem oziru tisti, ki odločujejo o usodi ljubljanskega občinskega sveta končno vendar zavedo edino svoje dolžnosti.

Prav nič več ne zahtevamo od njih.

### Obsodba.

Dne 6. in 7. januarja se je vršil v Celju kongres pokrajinske stranke SSSJ. Ni nam še znano, kaj in kako so razpravljali na tem kongresu o dnevnem redu, vemo pa le, da je vsega mogočnega tajnik Brnot predlagal, da se krajevna organizacija ljubljanska definitivno izključi. Izvedba tega sklepa se naroči glavnemu odboru v Belgradu. Glede mariborskih organizacij pa so izvolili posebno komisijo, ki naj se pogaja z mariborsko oblastno organizacijo glede zopetnega sprejema v pokrajinsko stranko.

Brnot je doslej že štirikrat izključil ljubljansko organizacijo, ker se boji, da bi mu sodrugi v Ljubljani preveč gledali na prste. Kako je utemeljeval izključitev ne vemo, toda, če je izključitev tako utemeljeval kakor jo je doslej ves čas, potem lahko trdimo, da je zborovalec zavedel s podatki, katerih bi se resen človek ne posluževal. Toda o tem bomo sodili pozneje, ko dobimo podrobnejša poročila.

Sklep je napravljen. S sklepom pa organizacija ni ubita in sodrugi, ki so v tej organizaciji, niso postali nič drugega kakor so bili doslej, ostali so socialisti, ki bodo vztrajali

dalje kot socialisti in delali v zmišlu socialističnega programa.

Možakar je popolnoma v zmoti, če misli, da se ideje ubija s sklepi, s sumničanjem ali celo z obrekovanjem. Kakor na tribovljskem kongresu lani, tako je tudi letošnji celjski kongres bil v razpravah nizkoten. To je pa povsem kriva pot.

Naloga socialističnega proletarijata je torej, da premetri vse dosedanje dogodke v stranki, delovanje pokrajinskega tajništva in sploh razvoj proletarskega pokreta, ki trpi največ na tem, da so dobili v stranki vpliv ljudje, ki niso socialisti in ki ne znajo drugega kakor razbijati in razdirati delavsko solidarnost.

Naša naloga je, da se i nadalje resno zavzamemo za ozdravitev teh razmer. Naša pot je ravna, naša pot je proletarska, pot konsolidacije in okrepitve delavskega gibanja. Kdor bo to delo oviral, bo našel resen odpor. Dosedanja priznanja in vzpodbujanje k neumornemu delu od strani sodrugov in sodruzič nam jamčijo, da se naš namen v najkrajšem času uveljavi.

Delali bomo dalje, ker vemo, kaj je prav in kako moramo delati za socialistično misel.

### Pravilnik o delavnem času.

Zakon o zaščiti delavcev deli vsa podjetja, v katerih je zaposleno pomožno osebje, v pogledu delovnega časa, v dve kategoriji: prva kategorija obsega industrijska in rudarska, druga kategorija pa vsa ostala podjetja. — Za prvo kategorijo, to je za industrijska in rudarska podjetja je delovni čas točno in nedvomno določen, kajti, zakon pravi: V industrijskih in rudarskih podjetjih ne sme delovni čas najetih delavcev trajati več nego 8 ur na dan, odnosno 48 ur na teden.

V ostalih podjetjih, torej v drugi kategoriji pa naj znaša delovni čas po naravi in teži posla od 8 do 10 ur dnevno.

Minister za socialno politiko določi sporazumno z ministrom za

trgovino in industrijo po zaslišanju trgovskih, industrijskih in delavskih zbornic, v šestih mesecih, ko stopi ta zakon v veljavo, z uredbo delovni čas za vsako kategorijo tukaj označenih podjetij.

Tej nalogi, obvezi, naloženi z zakonom je ministrstvo ustreglo z izdelanim pravilnikom o delovnem času.

Pravilniki, štirje po številu, pa so zgrešeni tako s formelne, nič manj pa tudi z meritorne strani.

Pravilnik naj izvede zakonita določila, naj z detajlno obravnavo, ki pa se more in mora gibati seveda le v okviru zakona, omogoči in pospeši kar najtočnejšo in najsmiselnejšo razlago zakona. Prva zahteva pa, ki jo stavimo na vsak pravilnik

je, da je pregleden, točen in ne meša v zakonu urejene materije. Tej prvi in kardinalni zahtevi pa se ti pravilniki niso oddolžili, nasprotno, kar po sili spravljajo zakonova določila v nejasnost in napravljajo v pogledu onega, kar naj bi razložili, razjasnili, popolno nejasnost.

Ze uvodoma je bilo povdarjeno, da pozna zakon le dve kategoriji. Kljub temu ustvarja ministrstvo v svojih pravilnikih tri kategorije. Ministrstvo je namreč v osnutku izdelanih pravilnikov uredilo delovni čas za industrijska, rudarska podjetja, delilo pa ureditev delovnega časa v trgovskih in obrtnih podjetjih. Ker je izvedlo ministrstvo v svojih pravilnikih tako razdelitev, je ostalo neurejeno vprašanje delovnega časa v onih podjetjih, ki so slika trgovskim, obrtnim in industrijskim in na katera se tudi nanaša zakon o zaščiti delavcev. V razkosavanju podjetij potom pravilnikov, bi skoro uspelo delu lesne industrije, da bi zakon o zaščiti delavcev za nekatere lesne delavce eliminiral in derogiral.

Kot kuriozum bi kazalo, da bi se ponatisnili vsi izdelani pravilniki, da bi svet videl, kako se »delajo« pri nas zakoni in postave. Ker se delajo zakoni tako, zato bo tudi težko rodila zaželjene uspehe konferenca, ki jo sklicuje ministrstvo v Beograd.

Kajti, konferenca bi mogla uspeli le takrat, če bi bili izdelani pravilniki po nastopnih vidikih:

Delovni čas za industrijska in rudarska podjetja je v principu urejen. Neurejeno in ministrovega pravilnika čaka le še vprašanje, na kak način sklene v teh podjetjih zaposleno delavstvo podaljšanje delovnega časa. Tega pa seveda izdelani pravilnik ne uredi, marveč predvideva za to vprašanje zopet nov pravilnik.

Mimogrede bodi omenjeno, da predvidevajo izdelani pravilniki na ducate novih pravilnikov, ki jih bo ministrstvo še izdelalo. Cela »bukvarna«, mesto enotnega, jasnega pravilnika.

## Svetovna kriza in njena rešitev.

Zunanji minister dr. Beneš čehoslovaški je napisal v Silvestrovi številki lista „Prager Presse“ članek (seveda v zmislu sedanje družbe) z gorenjim naslovom, ki ga podajamo v nastopnem izvlečku kot pojasnilo za razumevanje sedanje svetovne krize:

Dasi je problem svetovne krize tako kompliciran, da je težko napraviti analizo, vendar se lahko označi kot politična, gospodarska, socialna in filozofsko-etična.

Značilni politični znaki sedanje svetovne krize so politična nesigurnost, nestalnost razmer in splošno nezaupanje. To stanje povzročajo razmere v posameznih evropskih državah, predvsem pa nastopna štiri glavna vprašanja svetovne politike:

- Rusija in njen notranji položaj.
- Problem Nemčije: eventualni dogodki v notranjosti in raz-

Glede obrtnih, trgovskih in njim sličnih podjetij pa more ministrstvo izdelati točno kategorizacijo, upoštevaje naravo in težo posla.

V tretjem delu pa naj bi ministrstvo s pravilnikom rešilo ona vprašanja, ki so vsem podjetjem skupna, to je: izjemno podaljševanje delovnega časa, odpiranje in zapiranje obratov, zaposlitev mladostnih delavcev itd. itd. — Vsa ta vprašanja pa mora urediti, ne pa samo znova ponavljati zakonovo besedilo.

Odločno pa mora ministrstvo varovati to, da bodo pravilniki odgovarjali zakonom, njegovemu smislu, ne pa, da se navaja zakon, kakor odgovarja to dobri ali slabi referentovi volji.

V dokaz te samolastnosti le en primer: Zakon pravi, da se smatrajo za industrijska podjetja vsa ona podjetja, v katerih dela najmanj 15 delavcev po povprečno uporabljenem številu delavcev v enem tromesečju.

Referenta v ministrstvu pa ni stresel mraz, ko je definiral pojem industrijskega podjetja tako, da je poleg drugih momentov določil tudi moment, da je industrijsko podjetje samo ono, ki ima nad Din 250.000 investiranih. Torej moment, ki ga niti »najpopularnejša« narodno-gospodarska abecedarska knjiga ne navaja.

Ta primer kaže na eni strani nespretnost referentovo, na drugi strani pa razodeva, kako velika nevarnost obstoja, da se omeji osemurni delovnik na kar najmanjše število podjetij in delavcev.

Konferenca, ki bo razpravljala o osnutkih pravilnikov, bo mogla postopati v ožgled neštetim nedoslednostim, nepravilnostim in tudi nezakonitostim, samo eno stališče! Da umakne ministrstvo za socialno politiko te osnutke pravilnikov, pa izroči izdelavo naših na gornjih principih slonečih pravilnikov vesči in poštenu roki.

Ministrstvo za socialno politiko se mora zavedati, da si delavstvo ne bo dalo vzeti zakonitih pravic s še tako skrupanim pravilnikom!

merje Nemčije do Francije so velik vprašaj v evropski politiki. Ne ozi- raje se na povsem psihološke probleme med obema narodoma kaže že vprašanje petnajstletne okupacije delov levega Porenja in vprašanje Saarske kotline, da pomeni rešitev francosko-nemškega razmerja dolgoletno razpravljanje o celi vrsti političnih vprašanj, ki bodo iz sedanjih vprašanj šele nastala in katerih dalekosežnost se ne da preračunati.

c) Vprašanje Orienta: to vprašanje tvori toliko nerazjasnjenih zadev, toliko nezaceljenih bolečih točk, da jih tudi konferenca v Lausanni ne bo mogla spraviti s sveta; dogodki na Balkanu in v Mali Aziji tudi v bodoče ostanejo velika komponenta današnje krize in bodo slej ko prej nudili evropski politiki novega materiala za vznemirjanje in nesigurnost.

d) V psihološkem pogledu igrajo gotovo vlogo v današnji svetovni krizi tudi mirovne pogodbe. — Do-

kler ne bo prenehalo stremjenje po reviziji mirovnih pogodb, toliko časa tudi ni pričakovati političnega pomirjenja.

2. V gospodarskem pogledu tvorijo svetovno krizo nastopne okolnosti:

a) razdejani prometni in kreditni sistem, velikansko uničenje gospodarskih vrednot, preobrat v gospodarski razmerah v okvirju posameznih držav vsled razširjenja in uničenja posameznih industrijskih panog; draginske razmere, porast birokracije itd., kar je vse neposredna posledica vojne.

b) Dejanskemu povojnemu stanju, pa se pridružuje še drugi faktor: reparacije in interalirani vojni dolgi, ki se niso obravnavali skozi štiri leta in so sedaj veliko breme za vsako evropsko rekonstrukcijo.

3. Tretji, gospodarsko krizo bistveno pospešujoči element je že preje omenjena politična nesigurnost, ki ovira, da se ne sklenejo gospodarske in finančne pogodbe, se ne razvijajo gospodarski odnosi, povzročajo nesigurnost v vseh kreditnih zadevah in povzročajo uničevanje valut.

To uničevanje valut pa je eno najresnejših vprašanj svetovne krize.

4. Politična in gospodarska kriza ima tudi svojo socialno stran.

a) Vojna je izzvala svetovno gibanje za demokratizacijo življenja.

b) Drugi faktor, ki igra v svetovni krizi važno vlogo je mednarodni socializem. — Predvojni socializem, reprezentiran po drugi internacionali, ne vsebuje dovolj dejansko konstruktivnih podlag, ker je njegova bistvena stran negacija sedanjega družabnega reda.

Negativna stran marksizma se je pokazala predvsem po vojni, ko je šlo za to, da se ustvari mir. Del socialistov, zvest marksističnim načelom, je šel do bolševizma in oznanja naprej: Boj, odpor, negacija. Drugo krilo pa je spoznalo, da je dal demokratizem socializmu veliko moč v roke, da pa je istočasno zavezal so-

cialiste k pozitivnemu, konstruktivnemu delu. Vsled tega je bil socializem prisiljen v kompromise, kar je poostriilo njegovo odeljeno krizo. —

5. Iz tega kaosa v mišljenju o političnih, gospodarskih in socialnih zadevah izhaja zaključek: Nastala je filozofsko-etična kriza. V praksi se kaže ta kriza v tem, da se izliva vse politično, gospodarsko in socialno in filozofsko-etično naziranje v dva toka:

Prvi povdarjajo, da je vojna dvignila in utrdila nacionalno čustvo in da je to čustvo glavna sila vsakega političnega dela.

Druga struja, zastopana po levčarskih strankah, pa povdarja dejstvo demokratizacije Evrope in soudeležbe malih posestnikov, kmetov in delavcev v vladi in državni upravi. Ta struja hoče vzdržati te pridobitve, utrditi podlage in, ker potrebuje za to delo miru, zahteva definitivno zjamčenje miru.

S tem preide seveda vprašanje svetovne krize na polje notranje politike v posameznih državah.

5. Kako rešiti vsa ta vprašanja?

a) Gotovo je, da preživlja Evropa dolgo, zelo dolgo rekonvalescenca in da bodo potekla desetletja preden bodo rešena vsa vprašanja. — Predvsem pa je treba doseči mir glede politične atmosfere.

Mirovne pogodbe, slabe ali dobre, naj tvorijo tudi v bodoče glavno podlago novega evropskega sistema.

b) V gospodarskem oziru se mora predvsem: intenzivno delati, hitro in brez odloga ustvariti nov fiskalni in finančni sistem, kakor tudi upostaviti red v upravi.

c) Neizbežna je dalje ureditev reparacijskega vprašanja. Nujno je, da se določi reparacijska vsota Nemčije in ostalih sovražnih držav. — Šele potem more nastopiti vprašanje stabilizacije valut.

d) V socialnem pogledu je važno, da se reorganizirajo socialistične stranke in se stabilizira razmerje med socialisti in komunisti.

## POLITIČNI PREGLED.

**Belgrajska radikalna vlada** nima parlamenta. Sklepa pa vendar o oboroževanju vojske. V ta namen je izvolila ožji »brambni svet«, kateremu je dala na razpolago nad tri milijarde kron za vojsko. Obstojata torej opravičen sum, da hoče stranka izrabiti vojsko v svoje politične namene ali pa grozi vojna, o kateri mora po ustavi sklepati narodna skupščina. »Drž. obrambni svet«, ki ga tvorijo ministri predsednik, vojni minister, ministra vnanjih in notranjih zadev, ministra finance in prometa ter šef generalnega štaba, bo torej ustanova, ki utegne v kratkem nadomeščati našo »izborna« ustavo in naš parlament.

**Muslimani pa le imajo dva ministra.** Muslimani so se pogodili s Pašičem, zato jim je pa dovolil kar dva ministra Omeroviča in Seriča. Prvi je postal minister trgovine, drugi pa je brez portfelja. Naš Pucelj pa ni prišel na vrsto ne z ministrstvom in ne s kočevsko železnico.

**Radikalci zagovarjajo zakon o zaščiti države** ter silijo na to, da se tiskovna svoboda še bolj omeji, zla-

sti tudi glede na kritiko radikalne stranke. Volilni oklic belgrajskih komunistov je bil celo v Zagrebu zaplenjen.

**Hrvaški blok nesložen?** Na Hrvaškem se blokaška politika nič prav ne razvija, čeprav ima prav ugoden teren z ozirom na razpoloženje. Frankoveci, ki jih je blok izključil, nastopijo pri volitvah v narodno skupščino samostojno ter gre njih agitacija sedaj glavno proti bloku. Vsekakor pa utegne blok pri volitvah nastopiti z uspehom ter po volitvah izpremeniti svojo abstinenco politiko.

**Sestanek republikancev v Zagrebu.** Zadnje nedelje je sklical dr. Ivo Politeo shod republikancev v Zagreb. Prejšnji dan se je pa udeležil, kakor poroča zopet »Slov. Narod« zaupnega sestanka narodnih socialcev v Ljubljani. Mešetari torej, in mešetarji so nezanesljivi.

**Kako so Italijani razdelili Primorje.** Primorski Slovenci so skoro pozdravljali Mussolinija. Sedaj jim je pa pokazal konjsko kopito s tem, da je politično razdelil Primorje popol-

## LISTEK.

### Red.

»Ob takih časih pošlji svojemu otroku potice in klobas, če jih imaš, ali pa vsaj kruha, če si ga moreš od ust utrgati, nikar pa ne izgublaj nepotrebnih besed, časa in denarja, posebno pa ne piši laži.«

»Naprej« št. 6 od 10. 1. 1923.

Čitateljem »Zarje« je gotovo znan nemški pregovor, ki pravi: »Kleine Fische, gute Fische!« Pa ni brez podlage ta pregovor; kajti treba je začeti pri žveplenkah, če se hoče doseči kaj velikega. To velja glede časa, glede denarja, pa tudi glede neumnosti.

Do tega spoznanja je prišel tudi »Naprej«, ki se je v svoji številki od minule srede spravil nad poštno znamke. Pravi, da bi bilo treba na pošti polovico manj ljudi za preobračanje pisem in žigosanje znamk, če bi vsi dopisovalci prilepljali znamke tako, kakor je v redu, namreč na desni gorenji rob pisma ali dopisnice. Ja, kaj bode pa rekla mednarodna »Briefmarkensprache«, ki je precej sorodna esparantu?! Ubogi zaljubljeni!

Prav je, da je red; tudi na pošti, predvsem pa na pismih. Mesto, da bi poštarji preobračali pisma, naj raje preobračajo kozolece, magari na Prulah ali pa v Zeleni jami. Šika se jim, če pošiljatelj pisem ne poznajo reda!

Pa ne samo pri znamkah, ampak tudi drugod mora biti red; na pr. pri knofih. Čemu imajo hlače toliko knofov? Potrata časa in de-

narja! Zadostovalo bi, če bi bila pri vsakih hlačah samo dva knofa, ki bi držala en ajsterzle počez, tako, kakor včasih, ko smo paglavci igrali za tuze. Telovnika pa pravzaprav sploh treba ni; tudi suknjič bi lahko nadomestila nekdanja rimska toga, potem bi bile še hlače odveč. Koliko se izgubi z zapenjanjem knofov časa, ki bi bil lahko drugače, bolj koristno izrabiljen! Tovarne za knofe bi lahko pognale najmanj polovico ljudi na cesto, da bi delali odpuščenim poštarjem kratek čas.

O haftelnih in muterlih pri ženskih oblekah sploh niti ne govorim, ker ne maram postati delikaten. Omenim naj le, koliko ur zamude ženske s friziranjem las. Torej lase proč, delavci iz tovarn za glavnike in česala ven!

Pa čevlji! Čemu neki toliko luknje, knofkov, trakov in pentelj? Copate naj nosi svet, pa bo zjutraj

lažje vstajal in se ne bo prehladil, če bo lahko kar skočil v široke copate, lepo postavljene k zgledju pri postelji. Zaspani bodo lahko dlje ležali, manj nahodov bo, manj zdravnikov, lekarnarji bodo manj zaslužili in, kar je glavno: brezposelni čevljarji bodo delali družbo poštarjem in glavnikarjem. Pa še voli in volički bodo lahko rastle brez rogov, ker jih nihče rabil ne bo.

Ceste se morajo zravnati; železnice prav tako. Koliko izgubimo časa, ko moramo hoditi in vozariti po ovinkih! Prema črta najkrajša, ni vrag, da bi ne bila ravna železnica, ki bi vozila naravnost po zraku, cenejša od sedanjih vijugastih.

Svet bi veliko profitiral, če bi cajtnge izhajale v kolikor mogoče majhni obliki, n. pr. v taki v kakršni izhaja »Naprej«. Še boljše bi pa bilo, če bi izhajal kar prazen papir, v katerem bi pošiljali svojim otro-

noma v italijanskem zmislu. Gorico in Goriško je priklonil videmskemu okrožju. Kras in Notranjsko Trstu. Istro pa Pulju. Tako je napravil za središče primorskih Slovencev sama italijanska kulturna žarišča. Primorje pa razdelil na tri narodno mešare dele, da pride samodoločba narodov bolj do veljave. V Gorici so ob tej priliki priredili Italijani in Slovenci velike demonstracije, ki pa se jim Mussolini le roga.

**Vlade snujejo vojne in obrambne svete.** Belgrajska, rimska in pariška vlada so že osnovala vojne svete. V teh korakih tiči priprava na vojaško diktaturo ali zaradi nevarnosti vojne ali pa zaradi notranjega položaja držav. Značilno je to, da se snujejo taki sveti ob istem času, kar pomeni toliko kakor da je ta mednarodna organizacija vojnih svetov osnovana na podlagi sklepov te ali one državne konference — morda celo konference za razoroženje.

**Atentat na dr. Rašina.** Češko-slovaškega finančnega ministra dr. Rašina je v Pragi pred njegovo hišo nevarno obstrelil 21 letni zavarovalniški uradnik Jožef Šoubal iz Broda. Rašin je absolutist. V češkoslovaškem časopisju so strastno napadali Rašinovo finančno politiko. Od tod najbrže izvira tudi sklep Šoubala, da ga umori. Atentator je imel ta namen že dalje časa. Dr. Rašin je ranjen na pljučih in hrbtenici. Poškodba je tako težka, da, če dr. Rašin tudi okreva, ostane dela nezmožen ter hrom v spodnjem delu telesa. Šoubal se priznava komunistom, kar pa se ne zdi verjetno.

**Avstrija se približuje Mažarski.** Avstrijski kancler dr. Seipel in minister za zunanje stvari dr. Grünberger sta posetila budimpeštansko vlado ter se posvetovala o gospodarskih vprašanjih. Italija, Avstrija in Mažarska hočejo menda tudi imeti svojo zvezo ali antanto.

**Pariška konferenca,** ki so jo sklicale Francija, Belgija, Anglija in Italija, ni uspela. Anglija vzdržuje svoj načrt, Francija pa svojega. Francijo podpirata Belgija in Italija. Ker je Anglija zapustila konferenco ter izjavila, da ostane kljub temu s Francijo v prijateljsstvu, bodo naravno sklepale ostale države o zasedbi bogatega premogovnega nemškega Porenja. Ni pa gotovo, koliko bo ta zasedba koristila Franciji, ako jo izvede. Francija je imela že doslej preveč premoga in novega trga ne bo lahko dobila. Nemčiji se pa s tem plačevanje tributa še bolj otežkoči, tako da utegne ta korak Francije povzročiti v kapitalizmu gospodarsko krizo, ki mora vesti v težke zapletljive. Zahodni kapitalizem bo Evropo prisilil, da se končno upre izkoriščanju. Tedaj pa ne bodo pomagali ne francoski, ne angleški in ne belgijski topovi. Antantni imperialistični kapitalizem hoče pognati Evropo v obupen položaj, katerega naj se pa kapitalizem nikar preveč ne veseli.

**Nemčija še upa, da Francija in Belgija ne bosta zasedli Porenja,** ker to ni dopustno v zmislu verzalske pogodbe. Sklepi reparacijske komisije ne opravičuje takih korakov, zlasti pa bi morale tak korak po ugotovitvi kakih zapadlosti prej dovoliti zavezniške države skupno.

kom potie in klobas. Klobase bi morale biti prav mastne, da bi se papir pošteno zamazal in bi se ne dale nanj pisati laži in bedarije.

**Balant Smuk, poštar.**

**Tudi Amerikanec Henry Ford ima svoje težave.**

Henry Ford se pritožuje, da ga hočejo premogovniški baroni guliti pri cenah za premog in jeklarski magnetje pri cenah za železo in jeklo. Zato je sklenil zapreti svoje tovarne. Izjavil je, da se ne bo dal „izkoriščati“ kapitalistom z Wall Streeta, tudi če nikoli več ne odpre svojih tovarn.

Henry ima svoje posebne muhe, zato je on nekaka bela vrana v kapitalističnem svetu. En čas napada Žide in jih dolži vsega zla na svetu. Potem jih kliče na pomoč pri delu za ustvarjanje novega denarnega stan-

V tem pogledu so pa druge države nekoliko previdnejše in bolj sposobne presojati položaj kakor francoska nacionalistična buržoazija.

**Nemčija je pretrgala diplomatske zveze s Francijo** ter izjavlja, da med njo in Francijo ne velja več mirovna pogodba. Druge vesti pa trdijo, da se doseže nov sporazum med obema državama. Tretje vesti pa pripovedujejo, da se francoski akciji proti Nemčiji pridruži tudi Anglija. Gotovo je le to, da bo svetovni kapitalizem zahteval od Nemčije tribut; če bo ta v nevarnosti, bodo zopet edini. To je vendar vsa morala kapitalističnih imperialistov, majhnih in velikih!

**Francija kliče vojsko pod orožje.** Ministrski predsednik Poicare je obvestil vlade v Varšavi, Bukarešti, Belgradu in Pragi o nastalem položaju po razsulu pariške konference. Navedene države se torej zlagajo z akcijo Francije proti Nemčiji. Ali bodo kaj ugovarjale? Ali se tudi v ta namen oborožujejo?

**Poljski državni zbor (sejem)** ima 444 poslancev. V njem ima krščanska nacionalna zveza (desničarski blok) 169 poslancev, zmerna ljudska stranka 70, radikalna ljudska stranka 49, poljska socialistična stranka 41, narodna delavska stranka 18, tri kmetiške skupine štejejo (4, 3, 5) 12 poslancev, narodne manjšine 83 in 2 komunisti. Poljski senat (tam ga še imajo) šteje 111 članov, ki se dele: 52 krščanska narodna zveza, 14 zmernih in 9 radikalnih pripadnikov ljudske stranke, 7 socialistov, 2 narodna delavca, 21 manjšinskih in 6 raznih.

**Lausannska ali orientalska konferenca** ne more nikamor z mesta. Popolnoma je obtičala in če se prekine, se bo nadaljevala orientalska vojna. Angleži baje zapuščajo Carigrad, kar pomeni, da se umikajo iz strateških vzrokov.

**Grčija napade Carigrad?** Grčija se pripravlja, da zavzame Carigrad, ker zbira v Trakiji čete. Angleški in francoski poslanik sta ugovarjala pri grški vladi. Vlada je izjavila, da priprav ne prikriva. Grčiji utegne dati potuho Italija eventualno tudi Anglija. No, Grki žele še vojno, če bodo še enkrat temeljito pretepeni, bodo potem že nekaj časa mirovali.

**Španci tudi snujejo nove stranke.** Španija je med najbolj reakcionarnimi državami v Evropi. Dasi se tam pogosto pojavljajo stavke, anarhisti (?), republikanci, je španska reakcija taka gibanja doslej vedno krvavo zadušila. Španski katoličani so pa sedaj ustanovili novo stranko, ki jo imenujejo „Socialna ljudska stranka“. V tej stranki so se združili neodvisni katoličani, katoliška strokovna društva, tradicijonisti (Karliti) ter del mauristov. Program te nove stranke je sicer socialno pobarvan, vendar pa stranke, ki se združujejo v tej novi stranki ne prerokujejo napredka. Edino, kar si obetamo od te nove stranke, je to, da se z njo prične več političnega življenja, ker se bo nje delovanje raztegnilo na deželo ter na ta način pospeševala indirektno demokratizacijo Španije, ker bo nova stranka bolj popularizirala politiko.

Svetovno vojno je hotel končati na svoj način, organiziral je mirovno ekspedicijo, ki se je na barki na potu v Evropo stepla med seboj in ni niti pričela miriti pretepaške evropske dežele. Henry je imel dovolj dela miriti svoje „pacifiste“, evropska vojna pa je divjala nemoteno naprej.

Sedaj je Henry sklenil zapreti vrata svojih tovarn, da „štrafa“ kapitaliste, ki mu računajo previsoke cene za jeklo in premog. V resnici pa je Henry kaznoval delavce, ki niso pri stvari prav nič prizadeti. Komaj so se malo pomogli iz ene brezposelnosti, že so se znašli v drugi.

Morda se Henry še premisli in pobota s svojimi tekmeči. Ako pa tovarne resnično zapre, bo direktno in indirektno prizadejih dva milijona delavcev, ki se brezposelnosti prav nič ne vesele.

**Zmaga delavske stranke v Avstraliji.** Pri volitvah v zbornico in senat v Avstraliji je dobila delavska stranka 32 mandatov (prej 24), nacionalisti 26 (prej 38), veleposestniki 11 (prej 13), liberalci 3. — Glasov so dobile pri volitvah v spodnjo zbornico: delavske stranke 620.000,

nacionalisti 543.000, veleposestniki in liberalci 230.000; za senat pa delavska stranka 650.000, nacionalisti 536.000, veleposestniki in liberalci 214.000 glasov. Moč buržoazije v Avstraliji se krha, danes je proletarijat z buržoazijo v parlamentu v razmerju 32 : 40.

## DNEVNE VESTI.

**Zakaj si belite glavo zaradi volitev?** Sedanja volilna doba niso mačje solze. Politične razmere so se tako izpremenile, odkar so Slovenci delali poklone staremu Habsburgu ter obenem kričali na vsa usta med narod fraze o narodnosti, da se je res prav težko orientirati. Programi so bili prazni »všički«; volilci se niso dosti brigali za programe, ker so bili prepojeni z bombastičnimi krilatnicami in navdušenjem, ne da bi mogli ali sploh utegnili pojmiti, kaj posamezne meščanske stranke zahtevajo in nudijo v zmislu svojega programa. Dokaz temu je najbolj to, da se meščanske stranke in polmeščanske stranke sedaj preleve po trikrat v enem letu in končno še ne vedo, ali so na pravi poti ali ne, ne vedo, kako bi utegnili svojo novo fronto, zato pa lepo molče in lezejo pod frak strankam, o katerih so prepričane, da jih sprejmejo kot poganjace. In glejte, vse te skrbi so popolnoma nepotrebne. Stranke, ki imajo resen in načelen program, ne zaidejo nikdar v tak položaj, ker se po svojem programu razločujejo od drugih strank. Stranke z izrazitim programom utegnejo tudi pri kooperaciji v važnih političnih akcijah varovati svoja načela. Dočim stranke, ki niso načelne in brez konkretnih ciljev, dožive ob vsaki taki priliki poraz. Dve stvari sta namreč pri kooperaciji: uveljavljenje svojega programa ali pa izdaja svojih načel. Prvo je pa mogoče le tedaj, če se družijo v kooperaciji stranke, ki imajo isto družabno stališče ali meščansko ali pa proletarsko, to je družabni razred med seboj. V tem tiči velik moralen pomen bodočih volitev, ki se bodo, kakor kaže, izvršile precej točno po družabnih razredih. Na eni strani bo nekaj meščanskih strank, na drugi strani pa razred delavstva in namščencev. Tu se bo vršil nehoti razredni boj v tem zmislu, da bomo imeli pri bodočih volitvah pravzaprav le dve stranki, delavsko in meščansko. Na to opozarjamo že danes, ker kaže, da se bo volilni boj vršil v tem zmislu. V narodni skupščini naj zastopajo delavski razred delavski zaupniki, zastopniki delovnih slojev, kapitalistično meščanstvo pa naj zastopajo njih zastopniki. In ako bi bili vsi volilci zavedni, bi razred delovnega ljudstva pri volitvah sijajno zmagal, ker je v družbi v veliki večini.

**Tožba zaostalega tiča.** Narodni socialisti so bridko naselili starim demokratom pri zadnjih občinskih volitvah. Ne samo, da so zaradi svojega nastopa z demokrati starega kalibra izgubili zaupanje pri svojih ljudeh, zgodilo se je še več. Njihovi zavezniki jih skušajo sedaj zavesti v vodo, ki odločajo o sedanji usodi države. Nič ni torej čudnega, če pri-

hajajo narodni socialisti do spoznanja, da jih taka zveza ne more voditi niti k cilju, ki ga imajo, ker, ne da bi hoteli omenjati kaj drugega, svojega delavskega programa, kolikor je resnobe v njem, niti najmanj ne bi mogli uveljaviti v taki politični zvezi, kakršno so imeli pri občinskih volitvah v Ljubljani. Sedaj pišejo in govore o nekaki notni delavski fronti po angleškem vzoru. Vprašanje enotne fronte ni tako enostavna stvar. Stranke imajo programe, imajo taktiko, ki se v marsičem razločuje ter brani ustanovitev enotne delavske fronte. Pač pa je mogoč enoten nastop delavstva, to je kooperacija. V tem primeru pride v poštev vitalni interes delavstva in vobče interes produktivnih in delovnih slojev, medznih delavcev in uradnikov. Ta program je pa program delovnega razreda. Interes delovnih slojev v državi je skupen, skupna pa niso razna druga vprašanja, ki jih imajo posamezne stranke čisto kot glavne zahteve, dasi direktno nimajo opravka s socialnim položajem delovnega sloja. Ves socialistično razrednozavedni del državljani naj se torej resno vpraša, kaj, kaj hoče, kako hoče, pa bomo lahko izvajali najširšo kooperacijo v političnem in socialnem boju. Predpogoj zblizanju je socialistično prepričanje in razredni boj, o taktiki se da razpravljati, ker je le forma boja.

**Narodni socialisti za republiko.** V tem volilnem boju bo poleg volilnega gesla „avtonomija“ tudi jako uspešno geslo republike. Narodni socialisti se izjavljajo za to geslo. K vprašanju republike treba omeniti, da imamo stranke, ki imajo v svojih programih republiko, imamo pa tudi stranke, ki le iz taktičnih razlogov propagirajo republiko. Zahteva socialistične stranke je republika, ker ima to zahtevo v programu, v svojem demokratičnem bistvu, druge stranke v Sloveniji ne poznamo, ki bi z enako resnobo negovala to formo države, ker ne odgovarja strukturi drugih strank. Kako prihajajo narodni socialisti do tega volilnega gesla, se nam zdi čudno, ker so doslej ravnali poponoma drugače kakor ravnajo republikanci. Dostavljamo le, da nas bo jako veselilo, če se narodni socialisti izpreobrnejo, postanejo mednarodno razredna organizacija, socialisti in s tem tudi republikanci.

**Demagogi na delu!** »Kmetijski list« objavljajo volilni oklice SKS., iz katerega posnemamo, da je stranka izvedla »viničarski zakon«. Koliko infamije leži v teh par besedah, uvidi lahko le tisti, ki je opazoval to frazersko in demagoško vladino vlačugo na delu. Vsak najogabnejši vladni ukrep so ti politični abecedarji povečevali proti interesu svojih volilcev, samo, da sta dosegla

In tu je zopet dokaz, kako nenumen je sistem, v katerem je omogočeno posamezniku, ki je po današnji „modri“ uredbi gospodar delovnih sredstev, zapreti tovarne kadar se mu zljubi, ne da bi se vprašal, koliko pomanjkanja prizadene s tem delavstvu. Henry je sicer dejal, da mu je za delavce silno žal, da pa ne more pomagati. On in njegov sin imata milijone in če tovarne nekaj mesecev ne bodo obratovali, ne bosta trpela pomanjkanje. Tudi jeklarskim trustantom ne bo treba radi Forda beračiti, in premogovniški baroni bodo vseeno delali dobiček. Več sto tisoč delavcev vposlanih pri Fordu v Detroitu in drugih mestih, pa se bo moralo potikati za delo, kar gotovo ni prijetno, posebno pa ne, če se dela ne dobi, in kjer se ga najde, so plače tako sramotno nizke, da je delavčevi družini nemogoče ži-

veti kakor se spodobi ljudem in je obsojena na životarenje.

Modri možje, ki sede v kongresu, v senatu in v legislaturah, propagirajo sprejem zakonov, s katerimi bi se delavstvu prepovedalo stavkati. Allright, ampak zakaj ne sprejeti tudi zakon, ki bi kapitalistom prepovedal zapreti tovarne ali rudnike? Če so stavke „dragi“ publiki škodljive, potem ji je brezposelnost delavstva tudi škodljiva. V prvem in drugem slučaju je delavec brez dela, torej je bistvo stvari ista v obeh slučajih.

Izgleda, da bo socializacija res edino zdravilo za odpravo večjih stavk in industrialnih kriz. Najboljše je, da se počasi sprijaznimo s tem dejstvom, pa si prihranimo trud s sprejemanjem zakonov, ki ne rešujejo socialnih problemov, pač pa socialni položaj delavskega ljudstva še bolj zamotavajo „Proletarec“.

dr. Vošnjak in Pucelj svoja mesta. Ljudje, ki so vse prosto ovirali ob vsaki priliki, stopajo pred volilce, pa vabijo najnesrečnejše trpine in viničarje v svoj tabor in jih ni prav nič sram, da lažejo na »klatfre« o viničarskem zakonu, proti kateremu se je minister Pucelj upiral z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Viničarski zakonski načrt, ki je bil predložen ministru Pucelju v odobravitvi, je Pucelj zaklenil v miznico, v kateri še danes počiva. Izdal pa je naredbe, potom katerih je popolnoma zaslužil ubogo viničarsko paro. Sramota za vse one, ki izrabljajo nevednost revnega ljudstva v sebične namene. Birič.

»Važna in zanimiva raca« Slo. Naroda je vest, da bo v Ljubljani kandidiral na Jutrovski listi pri volitvah v narodno skupščino g. Josip Turk. Turk je znan mož, zato ga pa volilci nič kaj ne marajo, čeprav bi ga hoteli »Jutroveci« za »špas« kandidirati. Po »Narodovi« vesti se bo tudi dr. Korošec pogajal s komunisti za Ljubljano. »Slovenski Narod« ima ob vsakih volitvah prav »špasne« oči, ki vse narobe vidijo.

»Slovenski Narod« silno rad objavlja med volilnim bojem najrazličnejše volilne laži. Hm, bolezen! Dne 9. t. m. trdi zopet, da bo v Ljubljani kandidiral kot klerikalec dr. Andrej Gosar ter bodo zanj glasovali vsi klerikalci, socialni demokrati in komunisti. In če že v takih malenkostih ne morejo izhajati brez laži, kako bodo govorili resnico tedaj, kadar jim gre za politično oblast ali pa za milijone. Ako ni resnosti v malenkostih, je tudi ni pri važnejših vprašanjih.

V mariborskem občinskem svetu imajo socialisti opozicijo, ki je hotela provocirati razpust občinskega sveta. Po temeljitih razpravah in pojasnitvah se je pa zgodilo, da je bil namesto odstopivšega podžupana (NSS) izvoljen na njegovo mesto s. Ivan Družovič. Rekonstruirali so se tudi odseki, ker so NSS in SLS odborniki odrekli sodelovanje. Novi odseki so se popolnili zopet mešano. Od devetih narodnih socialcev se udeležujejo sej le še štirje. Delo pa kljub vsem težkočam gre izpod rok.

Interesantno volilno gibanje v mariborski oblasti. Tudi takozvani štajerski Slovenci ne vedo, kako bi prejeli volilnega bika za roge. Dr. Kukovec propagira svojo gospodarsko stranko. Medžimurci postavljajo sami kandidate, v celjski dolini in Mariboru pa zahtevajo zopet »za vedni« obrtniki (demokrati, zedničarji in drugi), da se osnuje zveza demokratov, narodnih socialcev in samostojnežev. Ako pa ta zveza ne bo mogoča, potem bodo obrtniki podpirali tiste kandidate, kjer bo največ obrtnikov. Iz tega stališča je razvidno, kako so taki volilci navadni. Pri kandidaturah prihaja v poštev primerna zmožnost za politično delo in program. Poslanec, naj je milijonar ali obrtnik, če ni politik, ne šteje v parlamentu nič.

»Jutro« joče. »Jutro« poroča, da je gospoda okrog »Kmetijskega lista« onemogočila napreden blok za volitve v narodno skupščino. »Napredna« gospoda je imela torej ta namen, ki bodi le opomin volilcem, da se varujejo pred takim naprednjaštvom.

Socialna vprašanja, ki so se reševala zadnji dve leti, so se reševala pod egido radikalnodemokratske vlade. Vsa poslabšanja je podpisal minister za socialno politiko dr. Žerjav. Tudi stanovanjsko vprašanje ni napravilo niti koraka naprej. In kako je »Jutro« obljubovalo uradništvu pragmatiko, draginjske doklade itd., to ve vsak kdor je čital »Jutro«. Zakaj se torej ludujete, če vam je sodrug Kopač na velikem shodu stanovanjskih najemnikov v Unioni to tudi povedal?

Duhovit predlog. Na celjskem kongresu je baje predlagal glavni tajnik Brnot, da se sklene, da je socialist samo tisti, ki pripada njegovi organizaciji. Ako je to resnica, pa res nima možganov v redu.

Predsednik češkoslovaške republike je potrdil prvo smrtno obsodbo morilca Novaka, ker se dogaja pre-

več umorov. — Brnotov »Naprej« pravi, če bi uvedli za vse ljudi progresivni davek, pa bi ne bilo več umorov, ker bi vsakogar lahko kontrolirali, koliko denarja ima. Tudi to je logika — za počt!

Umrli je v Celju stavbenik Ferdinand Golobranec.

B. Sever iz Dol. Lendave je bil član razmejitvene kolisije. Ko je šel na Mažarsko, so ga Mažari aretirali ter obsodili v Budimpešti na smrt zaradi špionaže. Intervencija ni nič pomagala. Nahaja se v bolnišnici, ker je zaradi gladovanja v zaporu tako oslabil, da se komaj pričakuje njegovo ozdravljenje.

Atentartoska organizacija proti dr. Rašinu je bila obsežnejša. Po »Jutrovih« poročilih so aretirali večje število komunistov. Zdravje Rašino vo se boljša. Uradoval bo telefonično, dokler ne bo moegl v urad.

Zdravstveno stanje v Ljubljani leta 1922. V ljubljansko javno bolnico je bilo sprejetih 12.841 oseb, med njimi je bilo tujih 9226. Umrlo je 376 oseb, in sicer 203 moških in 173 ženskih. Za legarjem je obolelo 51 oseb, za skrlatico 16 (3 umrli), za davico 38 (umrli 4), za šenom 36 (umrli 2), za grižo 39 (umrli 1), za egiptovsko očesno boleznijo 101, za malarijo 41 (umrli 2), za sifilisom 179 (umrli 1), za drugimi veneričnimi boleznimi 156, za očesno blenorejo 19 novorojencev, za krupuzno pljučnico 16 (15 umrlo), za pljučno jetiko 275 (umrlo 79), za tuberkulozo drugih organov in škrofulozo 549 (19 umrlo), na raku 258 (28 umrlo), na golši 44, na akutni bolezni dihal 25, na želodčnih in črevesnih boleznih 47 (umrli 3), na poskodbah izven obrtnih obratov 1036 (umrlo 23), v obrtnih obratih 444 (umrlo 5), na duševnih boleznih 500 (umrlo 24), na rahitu 1 in na garjah 240. V porodnišnico je bilo sprejetih 835 žensk, umrlo jih je 13. Rodilo se je 801 otrok, med njimi 42 mrtvorjenih, 38 jih je umrlo kmalu po porodu.

Avtomobilski rekord. Večje število avtomobilov je prevozilo puščavo Saharo v Afriki od Tugurta do Tombuktua, kamor je kolona dospela dne 7. t. m.

Velika eksplozija v Sofiji je nastala v delavnici, kjer so delali razne razstrelilne predmete. Delavnica je bila pravzaprav le tehnična, vendar so imeli v njej mnogo šrapnelov in piroksilina. Vnel se je piroksilin, ki je razstrelil tudi šrapnele. Porušenih je bilo 10 hiš, 20 oseb mrtvih in nad 100 ranjenih. Ta zedel nam dokazuje, kako malomarno je urejeno na Balkanu delavsko varstvo in varnost življenja vobče.

Občino Dunajsko Novo mesto upravljajo že štiri leta socialni demokrati. Letošnji proračun izkazuje lep prebitok, dasi je bila občina silno zadolžena. Prvi leti ni bilo mogoče mnogo napraviti, ker je bilo treba načrtov, racionalnega gospodarstva in kreditov. Vendar je občinski svet zlasti zadnji dve leti postavil občinsko gospodarstvo na zdravo podlago. Najprej je reguliral občinski svet mezdne in službene razmere nameščencev. Pozneje je ustanovil tovarno za klobase, eno kopaljšče preuredil, eno pa kupil, povečal je mestno ekonomijo, vzdržuje ribolov, čebelo-rejo, goji perutnino, ima vinograde, vožnje, povečal je vodovod in plinaro, pogrebni zavod in ustanovil mestno pralnico. Vsa ta podjetja so aktivna in donajajo občini prebitke. Leta 1922. je zgradila občina nad tristo stanovanj. Občina je tudi uredila socialno preskrbo ter ustanovila mestno knjižnico in veliko javno čitalnico. Uzorno vodstvo te občine priznavajo celo meščanske stranke in so brez ugovora glasovale za proračun.

Vrednost denarja! Če hočemo govoriti o vrednosti denarja, moramo najprej vedeti, kaj je denar pravzaprav. Denar za delavca ni nič drugega, kakor pobotnica, da je izvršil gotovo delo. Taká pobotnica sama na sebi nima vrednosti. To dobi šele tedaj, če morem to pobotnico zamenjati za živež, obleko, obutev in druge potrebščine, ki imajo svojo stalno ceno. Denar, pobotnica o izvršenem delu pa pogreša stalne vrednosti. Kdor ima veliko denarja, za

tega ne igrajo cene blaga nobene vloge; plača jih, a ne gleda na njih višino. Kdor pa ima malo denarja temu je cena življenskih potrebščin največje važnosti. Ker je njegova pobotnica o izvršenem delu mala, si ne more nabaviti zadosti hrane, strada in peša, prodaja pod ceno svojo kri, čisto rdečo kri, od izkupička te krvi pa žive tisti, ki imajo veliko denarja, kateri mu ne vedo dati prave vrednosti in cene. Čim dalje to stanje traja, tem večja bo propast med obema skupinama. Kje je konec? Konec je v spoznanju, da mora biti drugače. Drugače postane lahko na dva načina. Prvi način je način surove sile. Nasproti tej sili so — bajoneti, ki služijo kapitalu, torej ni upa, vsaj danes ne, na uspeh. Drugi način je način mirnega, razumnega razvoja, ki ga povzroča spoznanje, razum. To je za danes edino možna pot za izboljšanje položaja. Spoznanje narekuje samopomoč v obliki združitve vseh, ki prodajajo zastoj svojo rdečo kri. Če bi dobilo Konzumno društvo za Slovenijo vsaj vsak mesec darovano po eno kapljo življenskega soka od vseh trpinov, bi imelo v enem letu milijone na razpolago in bi dikiralo lahko cene vseh življenskih potrebščin. Darujmo torej v obliki hranilnih vlog svoji gospodarski organizaciji vsak po eno kapljo krvi na mesec — pa bo skoro drugače — boljše. Prijatelji, to je danes edino možna pot, zato treba odpreti oči in žrtvovati kri. Brez žrtev ni napredka!

### Kultura.

Tretja delav. predstava v dramskem gledališču »Svatba Krečinskoga« bo v sredo 13. t. m. ob 8. zvečer. Predprodaja vstopnice je v tajništvu »Svobode«, Židovska ulica I. nadstr. (nad drogerijo A. Kanc) in v strokovni komisiji v Šelenburgovi ulici 6. II. nadstr. Vstopnice so po polovični ceni.

### Socijalni vestnik.

Pokrajinska konferenca železničarjev v Celju se je vršila na Štefanovo. Konferenca pomeni napredek v železničarski organizaciji. Zadnji čas je, da se železničarji zopet oprimejo svoje strokovne organizacije. Ob koncu oficijelnega dela konference je bila sprejeta ta resolucija: »Konferenca je prišla do zaključka, da železničarji ne morejo priti do svojih uspehov, ker so razcepljeni in zato ne poznajo ali pa nočejo poznati resničnega položaja. Konferenca ugotavlja sledeče: Železničarji naj vendar enkrat najdejo pravo pot, po kateri pridejo do skupne organizacije, potom katere si bodo izvojevali

boljši življenski položaj. Zato konferenca apelira na vse treznomisleče železničarje, da delajo vsak po svoji moči na to, da se železničarski proletarijat končno zediní v enotno fronto, potom katere naj nastopa, ne glede na levo ali na desno brez oziroma na osebnosti ter tako dospe končno do svojega cilja. Povdarja se, da je ta apel že ponovno bil izdan med železničarski proletarijat, da pa ni imel odmeva. Zato se ponovno apelira na vse tiste, ki imajo dobro voljo, da to udeležijo. Vodstvo Saveza se pozivlje, da izda tozadevno proklamacijo na vse železničarje in njih organizacije in da pripravi potom javnih železničarskih shodov ter potom strokovnih listov podlago za zedinjenje«.

### Iz stranke.

Celjski kongres nas je zopet »prekrel« z utemeljevanji, ki smo jih že večkrat ovrgli. Zaslisal ni nas, nihče ni nas vprašal, ali so stvari take, kakor jih je opisal tajnik ali niso. Take obsodbe ne moremo vzeti na znanje, ker se prištevamo socializmom. Prepričani smo, da bodo delavski zastopniki, ki so napravili tak sklep uvideli, kako krivo so bili informirani, s kakšnimi pretvezami jih je poročevalec pital. Obžalujemo, le eno, to je, da ni bilo nikogar na kongresu, ki bi bil zahteval, da se zaslíši tudi tistega, ki se ga obsoja. Izključitev nima posebnega pomena, ker se socialisti lahko organizirajo tudi zunaj take stranke ter se bodo pridružili celokupni organizaciji takrat, ko bo dobila tudi socialistično glavo, ko bo delala za socializem. Mi torej vztrajamo!

Odgovorni urednik Franc Gogala. — Izdajatelj in lastnik: Konzorcij »Zarje«. — Tiska tiskarna J. Blasnika naslednik.



**Ivan Jax in Sin**  
Ljubljana, Gospesvetska c. 2

Šivalni stroji in stroji za platenje.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu.

Ustanovljena l. 1867. — Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji »Adler«.

Čeniki zastoj in franko.

Kolesa iz prvih tovarn:  
Dürkopp, Styria, Waffrad.



Gospodinj, ki kupujete testenine, makarone zahtevajte samo

**PEKATETE**

Testenine tudi same makarone iz staroznane tovarne  
ŽNIDARŠIČ & VALENČIČ, Ilirska Bistrica. Dobe se povsod.

— Zaloga Bunc in drug, Ljubljana, Celje, Maribor. —

Ne prenašli se!

z nakupom ako si nisi ogledal zalogo pri:

**JOSIP PETELINC-U**  
LJUBLJANA, Sv. Petra nasip št. 7.

Tovarniške zaloge najboljših šivalnih strojev  
»GRITZNER« za rodbinsko in  
obrotno rabo. Posamezne dele  
za šivalne stroje

in kolesa. — Potrebščine za  
šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje,  
toaletne potrebščine, galanterija in modno blago.

Na velike in malo.